

Nr 108.

Av herr **Viklund**, *angående undersökning rörande skolbarns inackorderingsförhållanden i enskilda hem m. m.*

I sina framställningar till riksdagen har ecklesiastikministern under punkt 151 i åttonde huvudtiteln av Kungl. Maj:ts statsverksproposition för mötande av kostnader genom ytterligare centraliseringsåtgärder på folkskoleväsendets område för budgetåret 1940/41 föreslagit en höjning av anslaget för bidrag till inackordering av skolbarn i skolhem, arbetsstugor och enskilda hem med 150,000 kronor. Anslagssumman för sagda ändamål utgör för innevarande finansår 1,000,000 kronor. Därjämte meddelar statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet, att han har för avsikt att till 1940 års riksdag avlåta en särskild proposition i anslutning till sakkunnigas utredning och förslag rörande aktuella besparingsåtgärder inom folkskoleväsendet.

När statsmakterna nu på folkundervisningens område genomföra genomgripande centraliseringsåtgärder, vilka bl. a. taga sig uttryck i omfattande skolindragningar, så äro dessa starkt motiverade av ekonomiska skäl. Som led i planerade besparingsåtgärder torde också ytterligare indragningar av skolor bli oundvikliga. Obestridligt är emellertid att samtidigt som härigenom ekonomiska besparingar möjliggöras, andra icke oväsentliga värden gå till spillo. I isolerade bygder, vilka oftast äro de som förlora sina skolor, har befolkningen i sin skola en värdefull kontaktpunkt med det kulturella och andliga livet. Den utgör samlingsplatsen för såväl de yngre som de äldre och bildar en härd för ortens kulturella, ideella och religiösa samliv. När skolan genom indragningen försvinner, framträder byns isolering på ett särskilt beklämmande sätt. Och mycket av den trivsel och ändamålsenlighet, som skulle ha hållit ungdomen kvar och främjat bildandet av nya hem, går samtidigt förlorad. Att statsmakterna emellertid genom ett mera varsamt indragningsförfarande skulle taga hänsyn till sådana faktorer, kan dock knappast ifrågasättas under rådande förhållanden.

En angelägenhet, som uppstått på grund av här berörda centraliseringsåtgärder och som däremot myndigheterna böra ägna större uppmärksamhet åt än hittills, är skolbarnens inackorderingsförhållanden i enskilda hem. Det gäller här ett stort antal föräldrar som till andra, ofta helt främmande människor måste lämna ifrån sig sina barn under en tid av 6 å 7 år i den betydelsefullaste utvecklingsåldern. Genom att dessa föräldrar på detta sätt frånhändas möjligheten att ge sina barn hemmets vård och fostran, ställas de inför ett samhällets lojalitetsprov såsom få. Det bör därför vara ett statsmakternas intresse att stödja dessa målsmäns krav på att barnens inackorderingsställen skola så långt det är möjligt ersätta hemmen i olika hänseenden. Vid myndigheternas ställningstagande till dessa spörsmål ha dock

sådana hänsyn fått vika, och ekonomiska faktorer ställts i första rummet. Sedan det dekreterats att skolan på en ort skulle indragas, ha de lokala skolmyndigheterna inte haft annat val än att åt barnen skaffa inackorderingsställen, där sådana stått till buds. Möjligheten att med större omsorg välja dessa ställen har oftast varit synnerligen ringa. Den normerade inackorderingsavgiften på en krona eller något däröver per dag ha de mera ekonomiskt oberoende hemmen nämligen ansett alldeles för låg i förhållande till arbete och kostnader, som erforderlig omvårdnad av ifrågavarande barn medfört. För skolstyrelsen har det sedan varit att vända sig till familjer, som genom att bereda inackordering sett en möjlighet att erhålla en kontant inkomst. När det, som fallet är i vissa norrländska skoldistrikt, gäller att finna inackorderingsställen för omkring 500 skolbarn, äro förutsättningarna ringa för ett mera omsorgsfullt val av sådana ställen. På inackorderingshemmens strävan att göra det bästa möjliga för de barn, de tagit sig an, är det säkert intet att anmärka. Tvärtom göra dessa hem stora uppoffringar, som samhället får räkna sig ekonomiskt till godo. Den bofasta lappfamiljen i en norrbottenskommun, som i en lägenhet om rum och kök mottagit ett flertal inackorderade kolonistbarn, vilka skola dela utrymme och bröd med hemmets egen talrika barnskara, anstränger sig helt säkert att ge de inackorderade den bästa vård. Men oaktat att den goda viljan finns, kan det ha sina naturliga orsaker, om åtskilligt brister i fråga om en nöjaktig omvårdnad.

Det är därför naturligt, att föräldrar i ett sådant och många andra liknande fall hysa oro för de barn, vilkas tillsyn, vård och fostran de under många år nödgas anförtro åt andra. Själva äro de i ringa mån i stånd att skaffa sig någon trygghet i detta hänseende. Vad som erfordras för tillgodoseende av en sådan trygghet för föräldrarna och omvårdnad av barnen är att statsmakterna utfärda bestämmelser rörande skolbarns inackorderingsförhållanden i enskilda hem ävensom föreskriva på vilket sätt tillsyn angående sådana bestämmelsers efterlevnad bör ske. Sannolikt torde inackorderingskostnaderna härigenom komma att stegras, men med hänsyn till det berättigade föräldraintresse, som det här gäller att beakta, bör den omständigheten icke få utgöra hinder för genomförande av nödvändiga åtgärder på detta område.

Med åberopande av vad här sålunda anförts hemställes,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla, att en undersökning företages rörande skolbarns inackorderingsförhållanden i enskilda hem samt

att sådana bestämmelser angående denna inackorderingsform utfärdas att föräldrarnas berättigade krav rörande de bortlämnade barnens tillsyn, vård och fostran beaktas.

Stockholm den 23 januari 1940.

K. G. Viklund.